

Het verbod op Handopfok staat ter discussie

Het is heel begrijpelijk dat het verbod op handopfok van papegaaien en parkieten ter discussie staat. Het verbod op handopfok is strijdig met de belangen van de voorstanders van handopfok.

Dat commerciële belangen een rol spelen wordt daarbij door de voorstanders van handopfok zelden in discussies naar voren gebracht. Voortdurend wordt benadrukt en gesuggereerd dat de keuze van handopfok alleen in het belang is van de papegaai. Voorstanders van handopfok suggereren dat er geen wetenschappelijk bewijs is dat handopfok schadelijke gevolgen heeft. Dit is opmerkelijk omdat er tal van publicaties zijn waaruit blijkt dat handopfok een scala aan negatieve gevolgen heeft. Opmerkelijk daarbij is ook dat, ondanks het feit dat handopfok bij papegaaien al tientallen jaren wordt gepropageerd en een belangrijk onderdeel geworden is van de avicultuur, er tot op heden bij mij geen wetenschappelijke publicaties bekend zijn waarbij is aangetoond dat handopfok in het belang is van papegaaien. Voorstanders komen in discussie dan ook niet met publicaties die het voordeel van handopfok voor papegaaien aantonen. Vanzelfsprekend zijn er altijd positieve ervaringen en verhalen die suggereren dat handopfok in het belang is van papegaaien.

Positieve ervaringen met handopfok zijn daarbij niet hetzelfde als het bewijs dat handopfok in het belang is van de papegaai. Bij positieve ervaringen kan het ook gaan om positieve ervaringen, ondanks de handopfok. Bovendien zijn de verhalen niet gedocumenteerd waarbij het van belang is om te weten om welke soorten het gaat, hoe en hoe lang de vogels zijn gevolgd en onder welke omstandigheden.

Het is bekend dat het vele jaren kan duren voordat zich problemen gaan manifesteren die gerelateerd zijn aan het vroegtijdig scheiden van de ouders. Dit is vergelijkbaar met mensen waarbij ook bekend is dat problemen op latere leeftijd gerelateerd kunnen zijn aan vroege ervaringen in de jeugd. Als het gaat om de waarde van goede ervaringen, is een bekend voorbeeld dat er altijd rokers te vinden zijn die het verbod op roken belachelijk maken vanwege de eigen positieve ervaringen. Er zijn altijd rokers die beweren dat ze gezond zijn en in een topconditie verkeren of een verstokte roker kennen die 95 jaar oud geworden is. Dergelijke positieve ervaringen en verhalen kunnen we niet serieus nemen als argument dat roken gezond is en geen belangrijke reden van longanker, zelfs bij mee rokers. Vanwege de grote commerciële belangen is er een actieve lobby vanuit de sigarettenindustrie om maatregelen tegen roken te voorkomen, waarbij voorbij gegaan wordt aan alle wetenschappelijke publicaties die er zijn over de nadelige effecten van roken. Positieve ervaringen en een actieve lobby vanwege commerciële belangen maken een normale discussie op basis van argumenten en feiten uitermate moeizaam. Mijn ervaring is dat er op dit punt duidelijke overeenkomsten zijn met de manier waarop er wordt gereageerd op het verbod op handopfok bij papegaaien.

Door de voorstanders van handopfok wordt er aan voorbij gegaan dat in het kader van herintroductieprogramma's van vogels, waarbij de jonge vogels wordt teruggebracht in de natuur, alle mogelijke maatregelen worden genomen om handopfok te voorkomen. Als het nodig is om vogels met de hand groot te brengen worden er allerlei maatregelen genomen om de nadelige effecten van handopfok te voorkomen. Voorbeelden zijn de herintroductie projecten van de Californische Condor, van Kraanvogels maar ook bij herintroductieprogramma's van papegaaien.

Het is opmerkelijk dat alle wetenschappelijke argumenten die bekend zijn over de nadelen van het scheiden van jonge dieren bij honden, katten en apen/chimpansees niet serieus worden genomen als het gaat over de gevolgen van handopfok bij papegaaien. In Nederland is het scheiden van deze dieren al in 1996 wettelijk geregeld en het is opmerkelijk dat daar geen oppositie tegen gevoerd wordt door hondenfokkers, kattenfokkers of dierentuinen die verantwoord bezig zijn.

In discussies wordt daarbij door voorstanders van handopfok genoemd dat papegaaien geen honden, katten of apen zijn. Vanzelfsprekend is tegen deze stelling weinig in te brengen als we kijken naar de verschillen tussen honden, katten, apen en papegaaien. In veel situaties is er alle reden voor om de verschillen te benadrukken. Tegelijkertijd is het opvallend dat er, ondanks de verschillen ook grote overeenkomsten zijn als we kijken naar de anatomie, de fysiologie, de pathofysiologie en het gedrag tussen dieren. De overeenkomsten tussen de hond, de chimpansee, de mens en de papegaai zijn bijvoorbeeld opmerkelijk als we kijken naar de anatomie, naar de werking van het hart en de bloedcirculatie en naar het gedrag.

De medische wetenschap heeft veel te danken aan de overeenkomsten tussen dieren en de mens waarbij proefdieren een belangrijke rol hebben gespeeld bij ontwikkelingen binnen de geneeskunde. Binnen de ethologie gaat het bij het bestuderen van het gedrag bij dieren ook niet alleen om de verschillen tussen de soorten maar voor een belangrijk deel

ook om het zoeken naar de overeenkomsten. Het fenomeen imprinting zoals is onderzocht en beschreven door Konrad Lorenz en overspronggedrag zoals dit is onderzocht en beschreven door Niko Tinbergen zijn typische voorbeelden waarbij de uitkomsten laten zien dat deze fenomenen beschouwd moeten worden als grensoverschrijdend tussen soorten en dus ook grensoverschrijdend tussen dieren en de mens.

Dat betekent dat door het bestuderen van het gedrag van dieren ook veel te leren valt over het gedrag van de mens. Het argument dat wetenschappelijke argumenten tegen handopfok bij honden, katten en apen niet van toepassing zijn op de problematiek van handopfok bij papegaaien is dan ook op zijn minst merkwaardig omdat dan voorbijgegaan wordt aan de overeenkomsten en de basisprincipes binnen de ethologie.

Enkele gegevens op een rij die van belang zijn bij de discussie over wel of geen handopfok bij papegaaien.

- Het is een gegeven dat papegaaien niet gedomesticeerde dieren, wilde dieren zijn die in gevangenschap worden gehouden. De oudste fossielen dateren van 40 miljoen jaar geleden. Dit betekent dat papegaaien binnen de evolutie een aanzienlijk langere voorgeschiedenis hebben dan bijvoorbeeld de moderne mens.
- Het is een gegeven dat jonge papegaaien als kale, blinde jongen worden geboren en volkomen afhankelijk zijn van de ouders om te overleven.
- Het is een gegeven dat imprinting bij jonge dieren een belangrijke rol speelt bij het overleven in de natuur en voor het ontwikkelen van normaal gedrag te midden van soortgenoten. Deze imprinting speelt zich op jonge leeftijd af waarbij er aanwijzingen zijn dat dit bij vogels al kan spelen voordat het kuiken wordt geboren.
- Het is een gegeven dat imprinting bij jonge papegaaien van groot belang is voor het ontwikkelen van normaal gedrag in gevangenschap.
- Het is een gegeven dat papegaaien beschikken over een hoge intelligentie. Door Dr. Irene Pepperberg is, als cognitief psycholoog, aangetoond dat Grijske roodstaarten beschikken over een intelligentie niveau dat vergelijkbaar is met de intelligentie van een kind van 4-6 jaar. Ook is aangetoond dat de ontwikkeling van de taal bij papegaaien grote overeenkomsten vertoont met de taalontwikkeling bij kinderen.
- Het is een gegeven dat papegaaien een hoge levensverwachting hebben met voorbeelden van papegaaien die 80-100 jaar oud zijn geworden.
- Het is een gegeven dat papegaaien in de natuur leven binnen complexe sociale groepen.
- Het is een gegeven dat er bij dieren die leven in complexe, sociale groepen sprake is van een langdurig leerproces waarbij de jonge dieren leren van de ouders en van soortgenoten hoe ze zich, onder allerlei omstandigheden, het beste kunnen gedragen. Dat geldt bijvoorbeeld voor gedrag in conflictsituaties binnen de groep, voor gedrag als reactie op stress, voor gedrag als reactie op gevaar en voor gedrag als de dieren seksueel actief worden.
- Het is een gegeven dat, als dit leerproces wordt doorbroken, door het jonge dier van de ouders te scheiden, er een grote kans is op gedragsproblemen.

Als het gaat over het belang van het kweken van papegaaien in gevangenschap is het goed om daarbij oog te hebben voor het gegeven dat:

- de functie van voortplanting in de natuur is om het voortbestaan van de soort te garanderen.
- door het weghalen van de eieren of door het weghalen van de jonge vogels, de pop geneigd is om snel opnieuw eieren te leggen. De reden daarvan is dat reproductie in het belang is van de soort. Het leggen van de eieren is niet omdat het in het belang is van de pop als individuele vogel. Het leggen van eieren en zeker het overmatig leggen van eieren is niet in het belang van de pop als individuele vogel. Het maakt de pop als individuele vogel kwetsbaar en de kans om in de problemen te komen neemt toe door het leggen van eieren.
- in boeken en artikelen vanuit de avicultuur, het verhogen van de productie als het grote voordeel van handopfok wordt genoemd. Belangrijk argument daarbij is dat op deze manier beter voldaan kan worden aan de vraag naar papegaaien als gezelschapsvogel. Opmerkelijk daarbij is dat de avicultuur daarbij geen eisen stelt aan de deskundigheid van de kopers en/of aan de omstandigheden waaronder de vogels worden gehouden. De negatieve ervaringen van de kopers en de gedragsproblemen van de papegaaien worden vervolgens toegeschreven aan de fouten die de kopers/eigenaren maken. Kwekers en verkopers lopen daarbij structureel weg voor de eigen verantwoordelijkheid voor het welzijn en de gezondheid van de papegaaien die vanuit de avicultuur worden gekweekt en verkocht.
- binnen deze houding worden de publicaties en de negatieve ervaringen met betrekking tot de gevolgen van handopfok, binnen de avicultuur niet serieus genomen worden. Duidelijk is dat het hierbij vooral gaat om meningen zonder dat er goede argumenten worden aangedragen.

- binnen de Adviespraktijk voor Vogels de ervaring is dat, als gevolg van de handopfok en de overproductie door de kweekpop, jonge geelvleugel ara's uiteindelijk een lichaamsgewicht behalen van 950 gram i.p.v. 1150 gram.
- De kweker was er trots op 12 jonge ara's te hebben gekweekt binnen 2 jaar van een kweekkoppel Geelvleugel ara's. Jonge ara's in een slechte conditie en een kweekpop die na 8 jaar dood gaat wordt dan op de koop toegenomen.
- het zogenaamde voordeel van de handopfok niet in het belang is van de pop die feitelijk kunstmatig in een situatie wordt gebracht waarbij de vogel wordt gedwongen om in een korte tijd meer eieren te leggen dan normaal. De pop heeft veel minder tijd dan normaal om te herstellen van het leggen van de eerste eieren. In de praktijk kan worden gezien dat een pop vervolgens meer moeite heeft om door de rui te komen en goede nieuwe veren te maken. De gevolgen voor de levensverwachting van de pop zijn voorspelbaar en ongunstig. Kijken we naar de leeftijd van poppen waar binnen de avicultuur mee gekweekt wordt, wordt duidelijk dat deze leeftijd ver onder de leeftijd is.

Het grote voordeel voor de kweker is dat de productie al snel 2-3 x hoger kan zijn dan normaal.

Rekenvoorbeeld uit de praktijk:

Een edelpapegaai pop legt in 2 jaar tijd 5 rondes met gemiddeld 3 eieren.

Dat betekent normaal gesproken 15 jonge edelpapegaaien.

Een globale (lage) schatting is dat deze 15 jonge edelpapegaaien een commerciële waarde vertegenwoordigen van € 7500,-

Dus 1 koppel edelpapegaaien levert een verkoopwaarde op van € 3750 per jaar.

Vanzelfsprekend is dat geen pure winst, want er zijn de nodige voerkosten en andere vaste lasten.

De realiteit is dat de voorstanders van handopfok zelden 1 kweekkoppel bezitten.

Stel dat een kweker 10 kweekkoppels heeft met een vergelijkbaar resultaat.

Dat zou betekenen dat de papegaaienkweker met 10 kweekkoppels jaarlijks een omzet heeft van € 37500,-

Dankzij handopfok is er minimaal een verdubbeling van de omzet.

Ander rekenvoorbeeld:

Dankzij handopfok heeft een kweekkoppel Grijze Roodstaarten 5 rondes in 2 jaar tijd en 18 jonge papegaaien die een waarde vertegenwoordigen van € 10.800,-

Dus per jaar een economische waarde van € 5400,- per kweekkoppel Grijze roodstaart.

Vanzelfsprekend zijn de rekenvoorbeelden bedoeld als voorbeeld en vooral bedoeld om aan te geven dat het bij handopfok gaat om grote commerciële belangen in het spel zijn.

Er is vanzelfsprekend niets mis met commerciële belangen als papegaaien daar niet de dupe van worden.

Binnen de avicultuur zijn er vrijwel geen professionele kwekers waarbij er BTW afgedragen moet worden en waarbij er inkomsten belasting betaald moet worden en waarbij de onkosten opgegeven kunnen worden aan de belastingdienst.

Het betekent dat er grote commerciële belangen in het spel zijn bij de hobby-kwekers van papegaaien waarbij de inkomsten ook werkelijk netto inkomsten zijn.

Het is buitengewoon jammer dat er niet veel meer professionele papegaaienkwekers zijn. Een professional is veel meer geneigd om externe deskundigheid serieus te nemen en in te huren. Zo heeft een professionele pluimveehouder altijd een vaste pluimveedierenarts en werkt samen met een professionele voedingsdeskundige, een professionele deskundige op het gebied van de huisvesting en de ventilatie.

Zonder deze externe deskundigheid gaat een pluimveebedrijf het niet redden. Het is veelal kenmerkend dat niet professionals al gauw denken overal verstand van te hebben en denken deskundig te zijn. Dat is, met uitzondering van de positieve uitzonderingen, een nadeel van hobbyïsme.

Binnen discussies over de voordelen en de nadelen van handopfok wordt de discussie vertroebeld door het gegeven dat het al gauw gaat om andere belangen dan de belangen van de papegaaien, waarbij oneigenlijke argumenten worden genoemd, zonder dat dit ook openlijk op tafel komt en bespreekbaar is.

Binnen discussies wordt altijd genoemd dat jongen die door de ouders zijn grootgebracht niet geschikt zijn om later als gezelschapsvogel te houden. Dus moeten de jonge vogels wel met de hand worden grootgebracht.

Opmerkelijk daarbij is dat er dan altijd voorbijgegaan wordt aan de voor de hand liggende vraag waarom de natuurbroed jongen later ongeschikt zouden zijn als gezelschapsvogel.

Wat gaat er mis binnen de avicultuur?:

- Het is helaas een gegeven dat papegaaienkwekers het niet normaal vinden dat de kweekvogels werkelijk handtam zijn. Het wordt vanzelfsprekend gevonden dat kweekvogels niet tam zijn en voortdurend gedrag vertonen waaruit blijkt dat de vogels onzeker zijn in het bijzijn van de verzorgers. Dit is bij het fokken van honden, katten, koeien, paarden enz. een ondenkbare situatie. Als deze dieren niet tam zijn is duidelijk dat de fokkers/kwekers op een verkeerde manier omgaan met de fokdieren waarbij het welzijn van de dieren in het geding is.
- Als de kweekvogels, of andere dieren waarmee wordt gekweekt/gefokt, niet tam zijn en een reden hebben om bang te zijn voor de verzorgers zullen de jonge vogels/dieren vanaf jonge leeftijd de boodschap krijgen van de ouders dat er een reden is om mensen te wantrouwen en onzeker te zijn. Op dezelfde manier leren jonge papegaaien hoe het beste gereageerd kan worden als er roofvogels of andere roofdieren in de omgeving zijn. Iedereen vindt het vanzelfsprekend dat een hondenfokker er voor moet zorgen dat de honden waarmee wordt gefokt tam zijn en een goede band hebben met de eigenaar. De jonge hondjes krijgen dan een positieve boodschap mee van de teef waardoor de jonge honden geschikt zijn als gezelschapsdier. Hetzelfde geldt voor een boer die een goede band heeft met zijn koeien. De kalfjes zijn dan vanzelfsprekend ook niet bang voor de mens waardoor er minder stress is, minder gezondheidsproblemen en waarvan bekend is dat deze koeien een hogere melkproductie hebben.
- Het argument dat jonge papegaaien met de hand moeten worden grootgebracht omdat de jonge vogels anders bang en onzeker worden voor de mens en dus ongeschikt als gezelschapsvogel is de wereld op zijn kop. Kwekers die dat als argument gebruiken bevestigen daarmee dat de kweekvogels reden hebben om bang en onzeker te zijn in aanwezigheid van de mens/verzorger.
- Als er geen goede vertrouwensband is tussen de eigenaar/kweker/verzorger en de papegaaien is er sprake van een welzijnsprobleem voor de papegaaien en zijn er gedragsproblemen bij de vogels. Vanzelfsprekend kunnen dan ook gedragsproblemen verwacht worden bij de nakomelingen als gevolg van de ervaringen die de vogels op jonge leeftijd hebben opgedaan.
- Door handopfok wordt het echte probleem niet opgelost. Bovendien is in tal van publicaties aangetoond dat het, op jonge leeftijd, scheiden van de ouders en handopfok een bekende oorzaak is van gedragsproblemen. De nadelen van handopfok bij papegaaien zijn ook duidelijk zichtbaar in de dagelijkse praktijk als vogeldierenarts en als papegaaiengedragstherapeut.

Het is mijn ervaring dat binnen discussies over het welzijn, de gezondheid en de problematiek van gedragsproblemen van papegaaien, kwekers in het algemeen niet bereid zijn om serieus in te gaan op de achtergronden en de feiten. Dat is ook wel begrijpelijk omdat het serieus nemen van argumenten en feiten allerlei consequenties heeft op het gebied van de voeding, de huisvesting, de verzorging en de manier waarop er met papegaaien wordt omgegaan. Kwekers willen de consequenties niet accepteren, voelen zich dan al gauw persoonlijk aangevallen en gaan dan in de tegenaanval.

Het is helaas een gegeven dat deskundigheid op het gebied van de vogelgeneeskunde en het welzijn, de gezondheid en de belangen van vogels zich binnen het vakgebied van de diergeneeskunde zich nauwelijks hebben ontwikkeld. Binnen de opleiding tot dierenarts is er vrijwel geen serieuze aandacht voor de vogelgeneeskunde. Het niveau van pas afgestudeerde dierenartsen is anno 2015 ronduit bedroevend laag op het gebied van de vogelgeneeskunde. Hoe anders is dit als we kijken naar het niveau van de geneeskunde op het gebied van honden, katten, paarden en landbouwhuisdieren. Gebrek aan deskundigheid binnen de diergeneeskunde op het gebied van de vogelgeneeskunde heeft het mogelijk gemaakt dat ondeskundigheid en commerciële belangen zich wel hebben ontwikkeld. Als vogeldierenarts en als papegaaiengedragstherapeut heb ik daar de afgelopen 30 jaar de negatieve gevolgen voor de vogels van gezien.

Mijn persoonlijke ervaring gedurende de afgelopen 30 jaar is dat het in discussies over het welzijn, de gezondheid en de belangen/rechten van papegaaien al gauw niet meer gaat om deskundigheid, argumenten of feiten. Het gaat al gauw om andere belangen dan het welzijn en de belangen van de vogels.

De avicultuur en individuele kwekers voelen zich in discussies al snel aangevallen en gaan vanuit de verdediging in de aanval. Daarbij wordt er letterlijk en figuurlijk op de persoon gespeeld en worden oneigenlijke argumenten gebruikt. Zoals we weten is het zeer populair om mensen negatief af te schilderen en van mensen een karikatuur te maken. Dit soort negativiteit heeft altijd veel volgers als er een vijandsbeeld wordt geschapen met voorstanders en tegenstanders waarbij niemand uiteindelijk meer weet waar het uiteindelijk om gaat. Het is dan ook een bekende tactiek om in een

discussie iemand met een andere mening/deskundigheid persoonlijk in diskrediet te brengen zodat het vervolgens gemakkelijk is om de argumenten en de deskundigheid niet meer serieus te nemen. Het is een bekende tactiek binnen de rechtspraak om niet het verhaal en de aangedragen feiten van de getuige maar de getuige zelf in diskrediet te brengen.

Het gaat daarbij niet meer om de waarheid maar om wie met de waarheid komt.

Wat dat betreft is er niets nieuws onder de zon.

Als je het niet eens bent met de boodschap/waarheid; "Don't kill the messenger"

Drs. Jan Hooimeijer DVM CPBC Adviespraktijk voor Meppel

© Drs. Jan Hooimeijer, Meppel. 2015

